

2.12.2011

SM042:00/2010

Jakelussa mainitut

LUONNOS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI POISTUMISTURVALLISUUSSELVITYKSESTÄ

Sisäasiainministeriö asetti 22.11.2010 työryhmän valmistelemaan valtioneuvoston asetusta poistumisturvallisuusselvityksestä. Työryhmä on laatinut luonnoksen, josta nyt pyydetään lausuntoja jakelussa mainituilta tahoilta.

Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään 31.1.2012 sähköpostiosoitteeseen **hare@intermin.fi** sekä **veli-pekka.hautamaki@intermin.fi**. Lausuntoon tulee merkitä hankenumero SM042:00/2010. Kysymyksiin vastaa tarvittaessa yli-insinööri Kirsi Rajaniemi, p. 071-87 88432 tai pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki, p. 071-87 88419.

Työryhmän puheenjohtaja
Yli-insinööri

Kirsi Rajaniemi

Työryhmän sihteeri
Pelastusylitarkastaja

Veli-Pekka Hautamäki

LIITE

Asetusluonnos perusteluineen

JAKELU

Sisäasiainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Ympäristöministeriö
Aluehallintovirastot
Rikosseuraamuslaitos
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
Pelastuslaitokset
Sairaanhoitopiirit
Rakennustarkastusyhdistys ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen Palopäällystöliitto ry
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry

Suomen Sairaalatekniikan yhdistys ry
Vanhustyön keskusliitto ry
Vammaisfoorumi ry

TIEDOKSI

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen
Valtiosihteeri Marjo Anttoora
Kansliapäällikkö Ritva Viljanen
Erityisavustaja Niklas Andersson
Erityisavustaja Marjo Lopenen
Työryhmän jäsenet

Sisäasiainministeriön asetti 22.11.2010 työryhmän valmistelemaan valtioneuvoston asetusta poistumisturvallisuusselvityksestä. Työryhmän puheenjohtajana on toiminut yli-insinööri Kirsi Rajaniemi sisäasiainministeriön pelastusosastolta. Jäseninä ovat toimineet lakimies Elina Akaan-Penttilä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (toimi työryhmässä 14.4.2011 saakka Vammaisfoorumi ry:n edustajana), ylitarkastaja Tuulikki Forssén sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (14.4.2011 saakka), generalsekreterare Ulf Gustafsson Vammaisfoorumi ry:stä (varsinainen jäsen 14.4.2011 lukien), kehittämispäällikkö Markku Haiko Suomen Kuntaliitosta (hänen tilallaan 22.8.2011 lukien rakennuttajainsinööri Hannu Huhtala Suomen Kuntaliitosta), yli-insinööri Jorma Jantunen ympäristöministeriöstä, turvallisuuspäällikkö Jorma Korhonen Suomen Sairaalekniikan yhdistys ry:stä, korjausneuvonnan päällikkö Jukka Laakso Vanhustyön keskusliitto ry:stä, pelastusjohtaja Seppo Lokka Suomen pelastusjohtajista, johtaja Matti Orrainen Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä, insinööri Kirsi Rontu Rakennustarkastusyhdistys ry:stä, yli-insinööri Olli Saarsalmi sosiaali- ja terveysministeriöstä ja ylitarkastaja Vesa-Pekka Tervo sisäasiainministeriön pelastusosastolta. Työryhmän sihteerinä on toiminut pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki sisäasiainministeriön pelastusosastolta.

Työryhmän toimikautta 1.12.2010–30.9.2011 jatkettiin 30.11.2011 saakka. Työryhmä on kokoontunut 10 kertaa.

Työryhmä esittää työnsä tuloksena oheisen asetuseräluonnoksen ja siihen liittyvät perustelut sekä esittää, että sisäasiainministeriö pyytäisi luonnoksesta lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2011.

Kirsi Rajaniemi

Elina Akaan-Penttilä

Ulf Gustafsson

Hannu Huhtala

Jorma Jantunen

Jorma Korhonen

Jukka Laakso

Seppo Lokka

Matti Orrainen

Kirsi Rontu

Olli Saarsalmi

Vesa-Pekka Tervo

Veli-Pekka Hautamäki

VALTIONEUVOSTON ASETUS POISTUMISTURVALLISUUSSELVITYKSESTÄ

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sisäasiainministeriön esittelystä, säädetään pelastuslain (379/2011) 19 §:n nojalla:

1 § Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan pelastuslaissa (379/2011) tarkoitetun poistumisturvallisuusselvityksen laadintaan ja päivittämiseen.

Poistumisturvallisuusselvitystä laatiessaan toiminnanharjoittajan on otettava huomioon pelastuslain 15 §:ssä tarkoitettu kohteen pelastussuunnitelma.

2 § Perustiedot

Poistumisturvallisuusselvityksessä on oltava kohteen toiminnasta seuraavat tiedot:

- 1) toiminnanharjoittajan nimi, toiminimi ja yhteystiedot;
- 2) kohteen tarkka osoite;
- 3) palvelun sisältö ja tuottamistapa;
- 4) asukkaiden tai hoidettavien henkilöiden määrä toiminnan ja tilojen mukaan jaoteltuna;
- 5) henkilökunnan määrä eri ajankohtina.

Poistumisturvallisuusselvityksessä on oltava rakennuksesta ja toiminnassa käytettävistä tiloista seuraavat tiedot:

- 1) rakennuksen paloluokka, kerrosluku ja kerrosten pinta-alat;
- 2) kuvaus sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyistä, jotka on tehty tulipalon nopean havaitsemisen, sammuttamisen, avun hälyttämisen ja henkilöiden pelastamisen edellytysten turvaamiseksi.

Selvitykseen on liitettävä:

- 1) rakennuslupapäätös;
- 2) asemapiirros sekä toiminnassa käytettävien tilojen pohjapiirros, jossa esitetään huoneiden käyttötarkoitus, palo-osastot, osiin jako, poistumisreitit ja pelastustiet.

3 § Selvityksen sisältö

Toiminnanharjoittajan tulee osoittaa, että pelastuslain 18 §:n 1 momentissa säädetty turvallisen poistumisen vaatimus täyttyy. Tässä tarkoituksessa poistumisturvallisuusselvityksessä tulee selvittää:

- 1) millä tavoin asukkaiden tai hoidettavien henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky vaikuttaa poistumiseen tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa;
- 2) tapahtuuko asukkaiden tai hoidettavien henkilöiden poistuminen omatoimisesti, henkilökunnan avustuksella, vai henkilökunnan ja pelastuslaitoksen avustuksella;

- 3) mitkä ovat henkilökunnan ja mahdollisen muun ulkopuolisen avun toimintavalmiudet;
- 4) pelastuslaitoksen pelastustoiminnan edellytykset;
- 5) miten kauan kestää asukkaiden tai hoidettavien henkilöiden poistuminen eri huoneista ja palo-osastoista turvalliseen paikkaan.

Selvityksen tulee kattaa vähintään asuin- ja yöpymistilat ja mahdolliset muut oleskelutilat, sekä näihin liittyvät poistumisreitit.

Vaativaan hoitoon tarkoitettut tilat käsitellään selvityksessä erikseen, jos niiden poistumisturvallisuusjärjestelyt poikkeavat merkittävästi muiden tilojen järjestelyistä.

4 § Poistumisturvallisuusselvityksen päivittäminen

Toiminnanharjoittajan on pidettävä poistumisturvallisuusselvityksen tiedot ajan tasalla. Tiedoissa tapahtuneet muutokset on tarvittaessa otettava huomioon poistumisjärjestelyissä.

Toiminnanharjoittajan tulee poistumisturvallisuusselvityksen päivittämisen yhteydessä arvioida onko toiminnassa, rakennuksessa tai rakennuksen turvallisuusjärjestelyissä tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat 3 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Toiminnanharjoittajan tulee toimittaa päivitetty selvitys pelastuslain 19 §:n mukaisesti alueen pelastusviranomaiselle sekä tiedoksi rakennusvalvontaviranomaiselle. Jos poistumisturvallisuusselvityksen tietoihin ei ole tullut muutoksia, toiminnanharjoittaja toimittaa tätä koskevan kirjallisen ilmoituksen alueen pelastusviranomaiselle.

Rakennusluvan yhteydessä kohteeseen laaditun turvallisuusselvityksen päivittämisestä on voimassa mitä edellä 1–3 momentissa säädetään.

5 § Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

PERUSTELUMUISTIO

1. Tausta

Hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa on vuodesta 2004 lähtien edellytetty pelastussuunnitelman laatimisen yhteydessä selvitystä, miten rakennuksessa tai tilassa olevien heikentynyt toimintakyky otetaan huomioon vaaratilanteisiin varautumisessa (VNA pelastustoimesta 787/2003). Uudisrakentamisen osalta vastaava turvallisuusselvityksen laatimisvelvoite on säädetty Suomen Rakentamismääräyskokoelmassa. Vuonna 2009 selvityksen laatimiseen velvoitettuja kohteita oli pelastuslaitosten palotarkastustietojen mukaan noin 4000, joista noin 20 % oli laatinut selvityksen rakennuslupamenettelyn yhteydessä ja 80 % pelastustoimen lainsäädännön velvoittamana. Turvallisuusselvityksen laatimisessa on käytetty yleisesti Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön julkaisemaa turvallisuusselvityksen laadintaopasta.

Pelastuslakia uusittaessa selvitystä koskeva sääntely siirrettiin valtioneuvoston asetuksesta lakitasolle. Samalla selvennettiin erityisesti poistumisturvallisuuden riittävyyden arvioinnissa noudatettavaa menettelyä. Poistumisturvallisuusselvityksestä säädetään pelastuslain 18–21 §:ssä. Pelastuslain 19 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä poistumisturvallisuusselvityksen laatimisesta ja päivittämisestä sekä selvityksen sisällöstä.

Pelastuslain 19 §:n 1 momentissa määritellään mitä poistumisturvallisuusselvityksellä tarkoitetaan: selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä. Tämä yhdessä pelastuslain 18 §:n 1 momentin kanssa määrittää selvityksen perussisällön.

Asetuksen soveltamisalaa rajaa pelastuslain 18 §:n 1 momentti, jossa säädetään missä kohteissa poistumisturvallisuusselvitys on laadittava. Selvitys on laadittava hoitolaitoksissa, millä pelastuslaissa tarkoitetaan sairaaloita, vanhainkoteja ja muuta laitoshuoltoa, suljettuja rangaistuslaitoksia ja muita näihin verrattavia kohteita. Selvitys on laadittava myös palvelu- ja tukiasumisen kohteissa, joilla tarkoitetaan asumisyksikön muotoon järjestettyjä palvelu- ja tukiasuntoja ja muita näihin verrattavia asuinrakennuksia ja tiloja, joissa asuvien toimintakyky on tavanomaista huonompi. Soveltamisala ei täysin vastaa rakentamismääräysten tarkoittamaa turvallisuusselvitystä.

Sääntelyn soveltamisalaan ei suoraan kuulu kaikki erityisryhmien asuminen. Soveltamisalaan eivät kuulu niin sanotut senioritalot, joissa asukasvalinta perustuu henkilön ikään. Asunto-osakeyhtiötä tai vuokra-asuntopalveluja tarjoavaa yhtiötä ei voida rinnastaa pelastuslain 18 §:ssä tarkoitettuun toiminnanharjoittajaan, jos yhtiöllä ei ole perusteita selvittää asukkaiden todellista toimintakykyä.

Soveltamisalaan ei kuulu ns. vammaispalvelulain (380/1987) ja -asetuksen (759/1987) perusteella vammaisen henkilön kotona järjestettävä palveluasuminen. Soveltamisalaan sen sijaan kuuluvat ryhmämuotoisesti järjestettävät asumispalvelut ja laitostyyppinen asuminen sekä muut vastaavat keskitetyt järjestetyt asumispalvelut.

Sääntelyn soveltamisalaan kuuluvat sosiaalihuoltolain (710/1982) ja -asetuksen (607/1983) tarkoittamat laitoshuolto sekä palvelu- ja tukiasunnoissa keskitetysti järjestetyt asumispalvelut. Kotipalvelut eivät kuulu soveltamisalaan. Myöskään terveydenhuoltolain (1326/2010) tarkoittama kotisairaanhoido tai kotisairaalahoido ei kuulu soveltamisalaan.

Soveltamisalaan kuuluvat yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) tarkoittamat luvanvaraiset ympärivuorokautiset laitoshoido- ja asumispalvelut kuten vanhusten laitoshoido, perhekodit, palvelutalot ja päihdekuntoutujien asuntolat. Palveluasuminen kuuluu soveltamisalaan riippumatta siitä mitkä ovat asunnon hallintasuhteet tai onko henkilökuntaa paikalla vain päivällä vai ympärivuorokautisesti. Toimeksiantosopimukseen perustuva perhehoitajalain (312/1992) tarkoittama perhehoitajan omassa kodissaan antama perhehoito ei kuulu soveltamisalaan.

Poistumisturvallisuusselvityksen laatimisesta vastaa toiminnanharjoittaja. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan pelastuslain 18 §:n 2 momentin mukaisesti hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa kuntaa ja muuta julkisoikeudellista yhteisöä. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan myös yritystä ja muuta yhteisöä, joka kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tai muutoin vastaa tai huolehtii hoitolaitoksen ylläpidosta tai palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä. Toiminnanharjoittaja on taho, joka tosiasiallisesti huolehtii hoitolaitoksen tai palvelu- tai tukiasunnon järjestämisestä tai ylläpidosta ja jolla siksi on edellytykset arvioida asukkaiden ja hoidettavien henkilöiden todellisen toimintakyvyn vaikutus tarvittaviin poistumisturvallisuuden järjestelyihin. Hoitolaitoksen tai palvelu- ja tukiasumiseen käytettävän rakennuksen omistaja ja haltija voi olla muu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö kuin toiminnanharjoittaja.

Selvityksen laatimisen osalta pelastuslain 19 §:n 2 momentissa säädetään, että selvitys on laadittava ennen toiminnan aloittamista. Toiminnanharjoittajan on pelastuslain 19 §:n 3 momentin mukaisesti toimitettava selvitys alueen pelastusviranomaiselle selvityksen arvioimista varten. Selvitys on lisäksi toimitettava tiedoksi kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle.

Rakennuksen ja tilojen palo- ja käyttöturvallisuudesta sekä tuotettavien palvelujen toimintaedellytyksistä säädetään muussa lainsäädännössä kuten yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) ja sen nojalla annetuissa rakentamismääräyksissä. Poistumisturvallisuusselvityksen arviointiin ei menettelynä sisälly näiden muiden säädösten noudattamisen valvonta.

Poistumisturvallisuusjärjestelyjen toimivuus tarkoitettulla tavalla perustuu siihen, että rakennuksen ja laitteiden ylläpidosta on huolehdittu asianmukaisesti. Erityisen suuri merkitys on palo-osastoinnilla ja siksi huolto- ja korjaustöiden yhteydessä sekä laitteiden asentamisessa ja läpivientien tekemisessä on varmistettava, ettei osastointia heikennetä ja että palokatkot tehdään asianmukaisesti. Päivittäisessä toiminnassa on huolehdittava muun muassa poistumisreittien pitämisestä esteettöminä ja palo-ovien automaattisten suljinlaitteistojen toimivuudesta.

Asetuksen soveltamisen tueksi on tarkoitus laatia yksityiskohtaisempaa opastusta, jolla säännöksiä avataan tarkemmin myös esimerkkien ja mallilomakkeiden avulla.

2. Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala. Soveltamisalassa on tarpeellista todeta, että asetuksessa säädetään vain pelastuslain tarkoittamasta selvityksestä eikä rakentamismääräysten (RakMk E1:11.7.1) mukaisesta turvallisuusselvityksestä. Poistumisturvallisuusselvityksen sisältöä koskevan sääntelyn on tarkoituksenmukaista olla mahdollisimman yhtenevää rakentamismääräysten kanssa, mutta soveltamisala on kuitenkin jossain määrin erilainen.

Pelastuslain 19 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä poistumisturvallisuusselvityksen laatimisesta ja päivittämisestä sekä selvityksen sisällöstä. Pelastuslain asetuksenantovaltuus ei kata poistumisturvallisuusselvityksen arviointia ja siihen liittyviä pelastusviranomaisen toimivaltuuksia. Pelastuslaissa on säännökset siitä, miten toimitaan jos poistumisturvallisuus ei täytä vaatimuksia tai toiminnanharjoittajan toteuttamat toimenpiteet eivät ole riittäviä (PeL 20-21 §).

Pelastuslaki ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) edellyttävät näihin kohteisiin pelastussuunnitelman laatimista ja kaikkia asioita ei ole tarpeellista toistaa poistumisturvallisuusselvityksessä. Pelastussuunnitelman laatiminen (PeL 15 §) ja sen pohjana oleva omatoimisen varautumisen velvollisuus (PeL 14 §) ovat sisällöllisesti huomattavasti laajempia säännöksiä kuin poistumisturvallisuusselvitys. Toimenpiteet poistumisen turvaamiseksi sisältyvät kuitenkin myös pelastussuunnitelmaan, joten poistumisturvallisuusselvitys on hyvä liittää osaksi pelastussuunnitelmaa. Lisäksi on huolehdittava, että poistumisturvallisuusselvityksen laadinnassa otetaan huomioon myös pelastussuunnitelman pohjana ollut vaarojen ja riskien arviointi. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, kun pelastussuunnitelman ja selvityksen laativat eri tahot. Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut riskienhallinta- ja turvallisuussuunnitteluoppaan sosiaali- ja terveydenhuollon johdolle ja turvallisuusasiantuntijoille ja sitä on tarkoitus käyttää pelastussuunnitelman laatimisen perustana sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä.

2 § Perustiedot. Selvityksessä on oltava toiminnanharjoittajaa ja kohdetta koskevat yksilöintitiedot kuten nimi ja osoite.

Selvityksessä on oltava toiminnan järjestämisestä kertovat perustiedot kuten palvelun sisältö, asukkaiden tai hoidettavien henkilöiden lukumäärä ja henkilöstön lukumäärä. Palvelun sisällöllä ei tarkoiteta rakennusluvan mukaista käyttötapaa, vaan vastaavaa kuin yksityisten sosiaalipalvelujen lupahakemuksissa eli esimerkiksi onko kyse päihdehuoltopalveluista tai ikääntyneiden palveluasumisesta. Palvelun tuottamistapa tarkoittaa esimerkiksi sitä hoidetaanko palvelut omana toimintana tai käytetäänkö joiltain osin alihankintaa.

Asukkaiden ja hoidettavien henkilöiden määrä on kerrottava toiminnan sisällön ja tilojen järjestelyjen kannalta tarvittavalla tavalla jaoteltuna. Jos kohteessa on esimerkiksi erilaisia tiloja, kuten palveluasumista ja tehostettua palveluasumista, tai tilat ovat useassa kerroksessa tai muodostuvat useasta palo-osastosta, on näillä tiedoilla merkitystä poistumisturvallisuusjärjestelyjä arvioitaessa. Tiedot henkilöstön määrästä

on tarvittaessa kerrottava eri ajankohdat huomioiden esimerkiksi ympärivuorokautisesti paikalla olevat tai päivä- ja yöaika erikseen.

Rakennuksesta kerrottavia perustietoja ovat kerrosluku ja rakennuksen paloluokka sekä toiminnassa käytettävien tilojen pinta-alat kerroksittain. Sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyistä on kerrottava miten sisäinen ja ulkoinen hälytys tehdään eli esimerkiksi onko tiloissa palovaroittimet tai automaattinen paloilmoitin, miten henkilöstö hälytetään ja onko hälytykset kytketty hätäkeskukseen. Selvityksessä kerrotaan myös sammutuslaitteet eli alkusammutusvälineet, palopostit ja automaattinen sammutuslaitteisto. Tarkemmat tiedot rakennuksesta ja tilojen turvallisuusjärjestelyistä sisältyvät kohteen pelastussuunnitelmaan. Poistumisturvallisuusselvityksessä on tarpeellista esittää vain ne tiedot, jotka tarvitaan poistumisturvallisuuden arviointiin.

Selvitykseen on liitettävä kohteen rakennuslupapäätös, asemapiirros, josta käy ilmi rakennuksen sijainti tontilla sekä pohjapiirros, jossa on kerrottu huoneiden käyttötarkoitus. Pelastusviranomaisen tarvitsee näitä tietoja arvioiessaan poistumisjärjestelyjen riittävyyttä ja mahdollisesti tarvittavien korjaavien toimenpiteiden välttämättömyyttä.

3 § Selvityksen sisältö. Toiminnanharjoittajan on osoitettava pelastuslaissa säädetyn poistumisturvallisuusvaatimuksen täyttyminen. Pelastuslain 18 §:n 1 momentin mukaisesti toiminnanharjoittajan on etukäteen laadituin selvityksin ja suunnitelmin ja niiden perusteella toteutetuin toimenpitein huolehdittava, että asukkaat ja hoidettavat henkilöt voivat poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa itsenäisesti tai avustettuina. Poistumisella ei tässä tarkoiteta pelkästään rakennuksesta ulos poistumista, vaan se voi olla myös siirtymistä rakennuksen sisällä turvalliseen paikkaan.

Asukkaiden ja hoidettavien toimintakyvyn selvittäminen ei tarkoita yksityiskohtaista henkilöllistää, vaan esimerkiksi sen selostamista kuinka moni asukas tarvitsee liikkumiseen apuvälineitä ja millä tavoin tämä vaikuttaa poistumiseen.

Henkilökunnan toimintavalmiuksissa on selvitettävä vähintään millä keinoin ja millä aikaviiveillä henkilökunta hälytetään sekä mitä koulutusta ja harjoituksia on. Mahdollinen muu ulkopuolinen apu voi tarkoittaa esimerkiksi vartiointiliikkeen kautta hälytettäviä henkilöitä, jotka eivät muulloin ole kohteessa paikalla.

Pelastuslaitoksen toiminnan edellytysten osalta tulee selvittää vähintään kuinka nopeasti palokunta saapuu paikalle ja millä tavoin se pystyy pelastamaan ihmiset rakennuksesta.

Selvityksessä on käsiteltävä vähintään tilat, joissa yövytään tai oleskellaan sekä tilat joiden kautta poistutaan tai jotka liittyvät poistumisreittiin ja siten voivat vaikuttaa poistumisjärjestelyjen toimivuuteen.

Jos kohteessa on vaativaan hoitoon tarkoitettuja tiloja, joiden turvallisuusjärjestelyissä lähtökohtana on nopean poistumisen sijasta paikalla suojautuminen, on toiminnanharjoittajan selostettava millä toimenpiteillä estetään kriittisten olosuhteiden muodostuminen tilassa. Näillä tiloilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi sairaaloiden leikkaussaleja ja teho-osastoja, joissa potilaat ovat kytkettyinä laitteisiin. Tiloissa on aina paikalla henkilökuntaa, joka pystyy havaitsemaan palon heti alkuvaiheessa ja välittömästi voi ryhtyä alkusammutus- ja muihin pelastustoimenpiteisiin. Tilat on myös

oltava osastoitu omiksi palo-osastoikseen, jolloin rakenteellisin keinoin pyritään estämään rakennuksessa muualla syttyneen palon ja savukaasujen leviäminen tilaan.

Sen perusteella, millainen on eri tiloista tarvittava poistumisaika ja toisaalta käytettävissä oleva poistumisaika, toiminnanharjoittaja pystyy selvittämään täyttyykö poistumisturvallisuusvaatimus vai onko ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla mahdollistetaan turvallinen poistuminen, eli joko nopeutetaan poistumista tai pidennetään käytettävissä olevaa poistumisaikaa. Poistumisajan laskemisessa on yleensä tarkoituksenmukaista tarkastella aikaa vaiheittain. Tarkastelu voidaan jakaa esimerkiksi kolmeen vaiheeseen: poistuminen syttymishuoneesta, poistuminen palo-osastosta ja poistuminen rakennuksesta.

Turvalliseen poistumiseen käytettävissä olevan ajan määrittämiseen riittää yleensä karkea rakennusteknisten ominaisuuksien perusteella tehty laskenta, mutta poistumisaika rakennuksen eri tiloista voidaan määrittää myös tarkoitukseen soveltuvalla palon ja savun leviämisen laskennallisella mallilla. Turvalliseen poistumiseen tarvittavan ajan pituus puolestaan riippuu muun muassa rakennuksen ja sen tilojen ominaisuuksista, poistumisjärjestelyistä, henkilöstön koulutuksesta sekä asukkaiden ja hoidettavien henkilöiden toimintakyvystä.

4 § Poistumisturvallisuusselvityksen päivittäminen. Pelastuslain 19 §:n 2 momentin mukaisesti toiminnanharjoittajan on päivitettävä poistumisturvallisuusselvitys vähintään kolmen vuoden välein tai toiminnan muuttuessa olennaisesti. Muutokset on 19 §:n 3 momentin mukaan toimitettava alueen pelastusviranomaiselle arvioitavaksi sekä tiedoksi rakennusvalvontaviranomaiselle.

Päivityksessä ei ole kyse aiemmin tehdyn selvityksen riittävyyden tai oikeellisuuden arvioimisesta, vaan siitä vastaavatko olosuhteet edelleen toteutettuja järjestelyjä. Päivitystarpeen arvioimisessa olennainen kysymys on, onko rakennuksen käyttötavassa, toiminnan järjestämistavassa tai selvityksessä käsitellyissä muissa asioissa, kuten asukasrakenteessa, tapahtunut muutoksia ja vaikuttavatko muutokset poistumisturvallisuuteen. Jos muutoksilla on vaikutuksia, on poistumisturvallisuusselvitys käytävä läpi ja arvioitava toteutettujen poistumisturvallisuusjärjestelyjen riittävyys sekä määritettävä tarvittavat korjaustoimenpiteet pelastuslain 20–21 §:n mukaisella menettelyllä. Pelastuslain tarkoittamia toiminnan olennaisia muutoksia, jotka aina edellyttävät selvityksen välitöntä päivittämistä, ovat esimerkiksi palvelun sisällön muuttuminen, asukkaiden määrän lisääminen tai henkilökunnan määrän vähentäminen.

Pelastuslain 19 §:n 1 momentin mukaan rakennusluvan yhteydessä kohteeseen laadittu turvallisuusselvitys vastaa poistumisturvallisuusselvitystä. Jos toimintaa aloitettaessa toiminnanharjoittaja tai pelastusviranomainen havaitsee, että turvallisuusselvitys ei vastaa todellisia olosuhteita, on selvitys kuitenkin päivitettävä.

Rakentamismääräysten ja pelastustoimen lainsäädännön edellyttämiä selvityksiä varten on olemassa mallilomakkeita. Selvitysten päivitysvelvoite ei tarkoita, että aiemmat selvitykset olisi uusittava tai muutettava uudelle lomakkeelle.

Päivitykseen liittyen toiminnanharjoittajan on aina oltava yhteydessä alueen pelastusviranomaiseen ja tehtävä vähintäänkin ilmoitus siitä, että

poistumisturvallisuusselvityksessä käsitellyissä asioissa ei ole tapahtunut muutoksia. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, jotta päivitysvelvoitteen täytyminen tulee dokumentoitua asianmukaisesti.

Päivitysvelvoitteesta seuraa käytännössä myös selvityksen säilyttämisvelvoite toiminnanharjoittajalle. Myös pelastusviranomaisen on järjestettävä prosessiin liittyvien asiakirjojen ja päätösten kirjaaminen ja asianmukainen arkistointi.

Päivitystarpeen arvioiminen voi tulla käsiteltäväksi myös pelastusviranomaisen tekemän palotarkastuksen yhteydessä. Tavanomaisia palotarkastuksessa valvottavia poistumisturvallisuutta koskevia asioita ovat erityisesti seuraavat pelastuslaissa säädettyt asiat:

- poistumisreittijärjestelyistä huolehtiminen: kulkukelpoisuus ja esteettömyys, poistumisopasteet, valaistus, ovien aukeaminen, pelastustiet (PeL 10–12 §)
- ilmoitin-, hälytys- ja sammutuslaitteistojen toimintakunto, laitteistojen kunnossapitopäiväkirjat, laitteistojen määräaikaistarkastukset (PeL 12 §)
- omatoimisen varautumisen järjestelyt kuten henkilökunnan kouluttaminen (PeL 14–15 §).

5 § Voimaantulo. Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Pelastuslain 112 §:n 3 momentin 6 ja 7 kohtien siirtymäsäännökset koskevat poistumisturvallisuusselvityksen laatimista. Sellaisten kohteiden, joilta aiemman lainsäädännön perusteella ei ole edellytetty poistumisturvallisuusselvitystä, on laadittava selvitys ja toimitettava se alueen pelastusviranomaiselle vuoden kuluessa lain voimaantulosta eli 30.6.2012 mennessä. Kumoutuneen valtioneuvoston asetuksen (787/2003) mukaisesti aiemmin laaditut ja pelastusviranomaiselle toimitetut selvitykset on päivitettävä toiminnanharjoittajan vaihtuessa tai toiminnan muuttuessa olennaisesti, kuitenkin viimeistään kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta eli 30.6.2014 mennessä, jollei alueen pelastusviranomaisen erityisestä syystä määrää aikaisempaa ajankohtaa. Rakennusluvan yhteydessä aiemmin laaditut turvallisuusselvitykset on toimitettava pelastusviranomaiselle 30.6.2012 mennessä, jos niin ei ole jo aiemmin tehty, ja ne on päivitettävä vastaavin määrein kuin pelastuslain mukaiset selvitykset.